

15.12.2022

RAUTAVAARA

Rautavaaran kunta

Elinvoimalautakunta

Ympäristönsuojeluviranomaisen valvontasuunnitelma 2023-2025

Sisällys

1. Johdanto.....	4
2. Rautavaaran ympäristöolosuhteet.....	5
3. Valvontaa ohjaavat säädökset	5
4. Riskinarviointi ja valvontaluokat	6
A Ympäristölupavelvolliset, yleisen ilmoitusmenettelyn mukaiset ja rekisteröidyt kohteet	6
Toimialakohtainen riskinarviointi.....	6
Laitoskohtainen riskinarviointi.....	7
B. Jätehuollon kohteet	7
Toimialakohtaiset ja muut selvitykset ja kyselyt.....	7
5. Ympäristönsuojelulain mukainen valvonta	8
5.1 Luvanvaraiset (Ysl 27§ ja 28§), yleisen ilmoitusmenettelyn mukaiset (Ysl 115a §) ja rekisteröivät kohteet (Ysl 116 §).....	8
5.2 Ympäristönsuojelulain 118 §:n mukaiset ilmoitukset (ilmoitus häiritsevää melua ja tärinää aiheuttavasta toiminnasta).....	10
5.3 Ympäristönsuojelulain 119 §:n mukaiset ilmoitukset (ilmoitus koeluonteisesta toiminnasta)	10
5.4 Ympäristönsuojelulain 120 §:n mukaiset ilmoitukset (ilmoitus poikkeuksellisesta tilanteesta) ..	10
5.5 Talousjätevesien käsittelyjärjestelmien valvonta.....	11
5.6 Otsonikerrosta heikentävien aineiden käytön valvonta	11
5.7 Kunnan ympäristönsuojelumääräykset	11
5.8 Asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (1250/2014)	11
5.9 Muu maatalouden valvonta	11
5.10 Ympäristön tilan seuranta	12
6. Jätelain valvonta	12
6.1 Asukasjätehuollon ja kunnan hallinto- ja palvelutoiminnan jätehuollon valvonta	12
6.2 Yritysten ja valtion, seurakunnan, julkisoikeudellisen yhteisön, yhdistyksen jätehuollon valvonta.....	12
6.3 Jätteiden kansainvälisten siirtojen valvonta	13
6.4 Jätelain 100 §:n mukaiset rekisteröidyt kohteet.....	13
6.5 Tuottajavastuisen jätehuollon valvonta	14
6.6 Roskaantumisen valvonta.....	14
7. Vesilain valvonta.....	14
8. Maa-aineslain valvonta	15
9. Vesihuoltolain valvonta	16
10. Maastoliikennelain valvonta	16
11. Kemikaalilain mukainen valvonta	16
12. Maaperän kunnostustöiden ja maaperätutkimusten valvonta sekä eräiden jätteiden hyödyntäminen maanrakentamisessa.....	16
13. Purkutarkastukset.....	17

14. Viranomaisten välinen yhteistyö	17
15. Tarkastus onnettomuus-, häiriö- ja rikkomustilanteissa	18
16. Valvontaohjelma	18
17. Suunnitelmallisten tarkastusten maksullisuus	19
18. Tietojärjestelmät	19
19. Valvonnan resurssit	19
20. Seuranta	20

1. Johdanto

Rautavaaran kunnan elinvoimalautakunta toimii Rautavaaran kunnassa lainsäädännön tarkoittamana rakennusvalvonta- ja ympäristönsuojeluviranomaisena ja ympäristönsuojelulain mukaisena kunnan viranomaisena talousjätevesiasioissa. Elinvoimalautakunnan tehtävät ja ratkaisuvallta on esitetty Rautavaaran kunnan Hallintosäännön 14.3.2022 §7, 5 luvun 13 §:ssä. Elinvoimapalveluiden vastuualueet ja delegoinnit on esitetty hallintosäännössä.

Rautavaaran kunta ostaa ympäristönsuojelupalvelut ostopalveluna Kuopion kaupungin alueellisilta ympäristönsuojelupalveluilta.

Ympäristönsuojelulain (YSL, 527/2014) 168 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava alueelleen valvontasuunnitelma, joka koskee ympäristönsuojelulain mukaista säännöllistä valvontaa. Valvontasuunnitelmassa on oltava tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Tarkastuskohteet ja tarkastustiheys on määriteltävä ympäristöriskien arvioinnin perusteella.

Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelmaan on kirjattu ympäristölupavelvollisten laitosten, yleiseen ilmoitusmenettelyyn kuuluvien ja rekisteröitävien toimintojen tarkastusten ja muiden säännöllisten valvontatoimenpiteiden ja riskiarvioinnin perusteet sekä valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö. Suunnitelma kattaa myös muiden ympäristöriskiä aiheuttavien toimintojen valvonnan ja valvontaan liittyvän toiminnan suunnittelun, joissa valvontaviranomainen on kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Valvontasuunnitelma on tarkistettava säännöllisesti.

Tarkemmin ympäristöluvanvaraisten, yleiseen ilmoitusmenettelyyn kuuluvien ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastukset ja muu säännöllinen valvonta kuvataan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen vuosittain laatimassa valvontaohjelmassa. Yksityiskohtainen valvontaohjelma ei ole julkinen, mutta toiminnanharjoittajalla on oikeus saada tietää kohteensa valvontaluokka ja perusteet sen määräytymiselle. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisen, yleiseen ilmoitusmenettelyyn kuuluvan ja rekisteröidyn toiminnon määräaikaistarkastuksesta ja muusta valvontaohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävänä on toimia yleisenä valvontaviranomaisena ja tehdä yleisen edun valvontaa ympäristölainsäädännön mukaisesti. Merkittävässä asemassa valvonnassa on ympäristönsuojelun erityislakien mukaisten lupien ja päätösten valvonta. Lisäksi valvonta kohdistuu erityisesti ympäristönsuojelulain ja jätelain nojalla annettujen valtioneuvoston asetusten ja päätösten noudattamiseen.

Valvontasuunnitelmalla pyritään kehittämään alueellisten ympäristönsuojelupalvelujen valvontatoiminnan suunnitelmallisuutta ja parantamaan valvonnan yhteydessä tuotettavan ympäristötiedon laatua ja saatavuutta. Suunnitelmallisen valvonnan avulla voidaan myös yleisesti edistää ympäristönsuojelun valtakunnallisten tavoitteiden toteutumista.

Alueellisten ympäristönsuojelupalvelujen tavoitteena on, että sen tekemä valvonta on mahdollisimman suunnitelmallista, riittävää ja avointa. Alueelliset ympäristönsuojelupalvelut noudattaa valvontakäytännössään voimassa olevaa lainsäädäntöä ja ympäristöhallinnon asiasta antamia ohjeita. Omat toimintatapaohjeet tukevat valvontatoimenpiteitä.

Tähän ympäristönsuojelun valvontasuunnitelmaan on kirjattu ympäristölupavelvollisten, yleiseen ilmoitusmenettelyyn kuuluvien laitosten ja rekisteröitävien toimintojen tarkastusten ja muiden säännöllisten valvontatoimenpiteiden perusteet. Suunnitelma kattaa myös muiden ympäristöriskiä aiheuttavien toimintojen valvonnan ja valvontaan liittyvän toiminnan suunnittelun, joissa valvontaviranomainen on kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Ympäristönsuojelulain (527/2014) vaatimusten mukainen valvontasuunnitelma kattaa myös jätelain (646/2011) säädetyt

valvontaviranomaisen velvollisuudet. Jätelain valvontasuunnitelma käsittää rekisteröidyn jätteen ammattimaisen keräyksen valvonnan sekä jätteiden kansainväliset siirrot. Valvontasuunnitelman tulee perustua arviointiin jätteistä ja niiden huollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista.

Ympäristönsuojelulain 168 §:n mukaan valvontasuunnitelma on tarkistettava säännöllisesti. Jätelain 124 §:n mukaan suunnitelma on arvioitava uudelleen vähintään joka kolmas vuosi.

Ympäristönsuojelulain ja jätelain mukainen valvontasuunnitelma on laadittu vuosille 2023–2025.

Valvontasuunnitelma on julkinen asiakirja, jonka hyväksyy Rautavaaran kunnan elinvoimalautakunta.

2. Rautavaaran ympäristöolosuhteet

Rautavaaran asukasluku oli vuoden 2021 lopussa 1531.

Rautavaaran alueella on maa- ja metsätalousvaltaista haja-asutusaluetta, jota leimaavat lukuisat vesistöt sekä runsas loma-asutus. Rautavaaran alueella on jonkin verran pienteollisuutta, sekä maainesten ottoa.

Ympäristövaikutuksille herkkiä alueita ovat taajaman asutusalue, pohjavesialueet, vesistöjen ranta-alueet sekä luonnonsuojelualueet.

3. Valvontaa ohjaavat säädökset

Elinvoimalautakunnan toimivaltaan kuuluvat lupa-, yleinen ilmoitus- ja rekisteröintimenettely perustuvat ympäristönsuojelun erityislainsäädäntöön. Lisäksi Rautavaaran kunnan hallintosäädös sekä Rautavaaran kunnan ja Kuopion kaupungin välinen ympäristönsuojelupalveluiden ostosopimus määrittää toimintavaltaa. Lupa- ja yleinen ilmoitusmenettely ja rekisteröintimenettely ovat pääosin ns. ennakkovalvontaa, joskin valvontaan sisältyy myös jälkivalvonnan elementtejä.

Elinvoimalautakunta valvoo ensisijaisesti kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tekemiä lupa- ja ilmoituspäätöksiä. Lisäksi elinvoimalautakunnalla on oikeus valvoa valtion aluehallintoviraston (AVI) ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY-keskus) lupa- ja ilmoituspäätöksiä.

Valvontatoimintaa ohjaavat lisäksi jälkivalvonnan piiriin kuuluvat säädökset (normiohjaus). Ympäristönsuojelulain ja jätelain nojalla on annettu lukuisa joukko valtioneuvoston asetuksia ja päätöksiä, joilla on täsmennetty ympäristönsuojelun vaatimustasoa mm. erilaisten päästöjen ja ympäristön tilan osalta. Osa valtioneuvoston asetuksista on sitovia. Erityisesti niihin voi kohdistua jälkivalvontaa.

Päivitetty jätelaki tuli voimaan 1.7.2021. Jätelakia täydentävät jätealan asetusten muutokset tulevat voimaan vuosien 2022 - 2024 aikana. Valtioneuvosto hyväksyi marraskuussa 2021 päivitetyn asetuksen jätteistä sekä asetukset ympäristönsuojeluasetuksen ja kahden muun asetuksen muuttamisesta. Myös uusi pakkausjäteasetus sekä neljän muun tuottajavastuuta koskevan asetuksen ja kaatopaikka-asetuksen muutokset hyväksyttiin marraskuussa 2021. Asetukset tulivat voimaan 1.12.2021. Vuoden 2022 aikana uudistetaan muun muassa keräyspaperia ja juomapakkausten palautusjärjestelmää koskevat asetukset. Yritysten ja julkisen toiminnan yhdyskuntajätteiden erilliskeräysvelvoite voi aiheuttaa lisääntyneitä valvonta- ja neuvontatarvetta.

4. Riskinarviointi ja valvontaluokat

A. Ympäristölupavelvolliset, yleisen ilmoitusmenettelyn mukaiset ja rekisteröidyt kohteet

Toimialakohtainen riskinarviointi

Tarkastustiheyttä suunniteltaessa on otettu huomioon eri toimintojen aiheuttama ympäristön pilaantumisen riski. Toimialakohtaisesti on arvioitu riskin olemassaolo ja arvioitu sen merkittävyys.

Toimialat on määriteltä eri valvontaluokkiin seuraavien kriteerien perusteella:

- ilmapäästöjen (ml. pöly ja haju) määrä ja laatu,
- melupäästöt ja ääriä,
- viemäriin johdettavien jätevesien määrä ja laatu,
- vesistöön ja maastoon johdettavien jätevesien määrä ja laatu,
- muodostuvien jätteiden määrä ja laatu,
- päästöt maaperään ja pohjaveteen,
- roskaantuminen ja epäsiisteys,
- vaarallisten aineiden määrä sekä
- onnettomuuksien ja häiriöpäästöjen riski

Luvanvaraiset, yleisen ilmoitusmenettelyn mukaiset ja rekisteröidyt toiminnat on jaettu toimialakohtaisiin valvontaluokkiin, joita on neljä.

Valvontaluokka I

Ympäristöpäästöllä voi olla terveyteen ja ympäristön tilaan liittyviä merkittäviä seurauksia. Vaikutukset ovat pitkäaikaisia. Toimintaa on valvottava tiheästi, valvontakäynnit joka toinen vuosi, tarvittaessa kerran vuodessa.

Valvontaluokka II

Ympäristöpäästöllä voi olla viihtyvyyteen ja ympäristöntilaan liittyviä, kestoaltaan vaihtelevia seurauksia. Toimintaa on valvottava tavanomaista tiheämmin, valvontakäynnit kerran kolmessa vuodessa.

Valvontaluokka III

Ympäristöpäästöllä voi olla vähäisiä ja lyhytaikaisia vaikutuksia. Normaali toiminnassa, lupaehtojen mukaisesti toimittaessa laitoksen toiminnasta ei aiheudu ympäristön pilaantumista. Toimintaa on valvottava tavanomaisella tiheydellä, kerran viidessä vuodessa.

Valvontaluokka IV

Ympäristöpäästöllä ei juurikaan ole vaikutusta ympäristöön. Toimintaa on valvottava tavanomaista harvemmin, valvontakäynnit kerran kuudessa vuodessa tai harvemmin (max. kahdeksan vuotta).

Taulukko 1. Ympäristöluvanvaraisten, yleisen ilmoitusmenettelyn mukaisten ja rekisteröityjen toimintojen toimialakohtainen valvontaluokitus Rautavaara.

Toimiala	Tarkastusväli vuosina	Valvontaluokka
Energiantuotantolaitos	5	III
Polttoainejakeluasema	5	III
Kivenlouhimot ja murskaus	5	III
Eläinsuoja tai kalankasvatus	5	III
Ulkona sijaitseva ampumarata ja moottoriurheilurata	3	II

Laitoskohtainen riskinarviointi

Laitoksen valvontatiheyttä määrittäessä otetaan huomioon myös kunkin laitoksen riskiarviointi. Laitoksen sijaintiriski (esim. vaikutukset pinta- ja pohjaveteen, häiriintyvät kohteet), toimintaan liittyvä riski (mm. toiminnan luonne ja laajuus, tilat ja laitteet, tuotantoon ja valmistukseen ja tuotteeseen liittyvät tekijät, kuljetukset ja varastointi) sekä valvontahistoria (tarkkailu, lupaehtojen noudattaminen, aiemmin havaitut puutteet). Lisäksi voidaan ottaa huomioon ympäristöasioiden hallintajärjestelmät sekä muiden viranomaisten suorittama valvonta. Riskinarvioinnin perusteella määritellään laitoskohtainen tarkastustiheys ja muut valvontatoimet. Ympäristölle suuremman riskin aiheuttavaa toimintaa valvotaan tiheämmin.

Yksittäinen kohde voidaan nostaa tapauskohtaisen harkinnan perusteella ylempään valvontaluokkaan. Tapauskohtaisen harkinnan perusteena voivat olla toiminnan sijainti poikkeuksellisen herkän kohteen lähistöllä ja kohteen toiminnassa todetut puutteet ja laiminlyönnit.

B. Jätehuollon kohteet

Jätehuollon valvontaa priorisoidaan muun muassa seuraavien seikkojen perusteella:

1. lainsäädäntömuutosten aiheuttamat valvontatarpeet
2. toimialan ympäristöriskialttius ja ympäristöriskien todennäköisyys
3. valvontakohteen riskialttius ja riskien todennäköisyys (kokemusperäinen tieto toimijoista)
4. mahdollisesti havaitut ongelmat
5. muiden viranomaisten, toiminnan harjoittajan itsensä tai ulkopuolisen tahon aloitteesta esitetty valvontatarve
6. normivalvonta yleisesti

Toimialakohtaiset ja muut selvitykset ja kyselyt

Erityisesti toimialoille, joilla on yrityksiä ja kohteita, jotka eivät ole lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintimenettelyjen piirissä, voidaan tehdä selvityksiä tai kyselyjä, joiden avulla voidaan arvioida yleisesti ja yritysakohtaisesti ympäristönsuojelun ja jätehuollon tilaa ja tasoa. Selvitysten perusteella saadaan aineistoa paitsi yritysakohtaiseen, mutta myös yleisempään riskinarviointiin.

Valvontaohjelmassa voidaan käyttää riskiarvioinnin lisäksi otantamenettelyä. Valvontaohjelman mukaiset kohteet tarkastetaan pääosin järjestelmällisesti niille määritellyn tarkastustiheyden

mukaan. Tarkastustiheyttä määriteltäessä on otettu huomioon toimialakohtaisen ja laitoskohtaisen riskinarvioinnin tulokset.

5. Ympäristönsuojelulain mukainen valvonta

5.1 Luvanvaraiset (YsL 27§ ja 28§), yleisen ilmoitusmenettelyn mukaiset (YsL 115a §) ja rekisteröitävät kohteet (YsL 116 §)

Yksi ympäristönsuojelun keskeisistä ohjaukeinoista on ympäristölupa. Ympäristönsuojelulain 27 §:ssä sekä lain liitteessä 1 määritellään ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot, joille on oltava ympäristölupa. Tällaisia toimintoja ovat mm. metsäteollisuus, metalliteollisuus, energian tuotanto, kemianteollisuus, polttoaineiden valmistus taikka kemikaalien tai polttoaineiden varastointi ja käsittely, orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta, malmien tai mineraalien kaivaminen tai maaperän aineiden otto, mineraalituotteiden valmistus, nahan ja tekstiilien laitosten tuotanto tai käsittely, elintarvikkeiden tai rehujen valmistus, eläinsuojat ja kalankasvatus, liikenne, jätteiden ammattimainen tai laitosten käsittely, jätevesien käsittely, muu toiminta esim. krematorio. Pohjavesialueella sijaitsevat toiminnot tarvitsevat luvan ympäristönsuojelulain 28 §:n mukaisesti.

Maa-ainesten ottamistoimintaa koskeva ympäristölupa ja maa-ainelain mukainen ottamislupa tulee pääsääntöisesti hakea samanaikaisesti ja ratkaista samalla päätöksellä (ns. yhteislupa).

Ympäristönsuojelulain 115a §:n mukaisen ilmoitusvelvolliset toiminnot on määritelty ympäristönsuojelulain liitteessä 4. Käsittelyprosessi vastaa laajuudessaan ympäristölupapäätöstä. Suurimpana ryhmänä ilmoituksenvaraisia toimintoja ovat eläinsuojat, lukuun ottamatta kaikkein suurimpia eläinsuojia. Muita ilmoituksenvaraisia toimintoja ovat mm. tietyn kokoluokan ylittävät sahalaitekset, teurastamot, perunaa- ja juureksia käsittelevät laitokset sekä linja- ja kuorma-autovarikot.

Rautavaaran alueella ympäristölupaviranomaisina toimivat Itä-Suomen aluehallintovirasto ja Rautavaaran elinvoimalautakunta. Toiminnan luvanvaraisuudesta ja ympäristölupaviranomaisten toimivaltajaosta on säädetty ympäristönsuojelulaisissa ja ympäristönsuojeluasetuksessa.

Ympäristönsuojelulain 116 §:n perusteella osa valvottavista toiminnoista rekisteröidään ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Näitä toimintoja ja niiden ympäristövaikutuksia valvotaan toimialakohtaisten valtioneuvoston asetusten perusteella (normivalvonta). Niissä on määritelty toimintojen ympäristönsuojelulliset vaatimukset. Tällaisia ympäristönsuojelulain nojalla rekisteröitäviä toimintoja ovat nestemäisten polttoaineiden jakeluasemat, pienet ja keskisuuret energiantuotantolaitokset, asfalttiasemat, kiinteät betoniasemat ja betonituotetehtaat, kemialliset pesulat, tietyt orgaanisia liuottimia käyttävät toiminnot, betoniasemat ja -tuotetehtaat.

Ympäristöluvanvaraisten, yleisen ilmoitusmenettelyn mukaisten ja rekisteröityjen laitosten toimintoja valvotaan vuosittain laadittavan valvontaohjelman mukaisesti. Valvontaohjelman perusteena on kohdassa 4 kuvattu laitosten ja toimintojen luokittelu eri valvontaluokkiin (suunnitelmallisten tarkastusten väli).

Lupapäätösten valvonnassa sekä normivalvonnassa alueellisilla ympäristönsuojelupalveluilla on käytettävissä seuraavia keinoja:

- tarkastuskäynnit ja neuvottelut
- esitettyjen selvitysten ja suunnitelmien hyväksyminen
- raportointien tarkastaminen
- tarkkailutulosten seuranta
- toimintaa koskevien lausuntojen antaminen
- toiminnanharjoittajille tehtävät kyselyt
- toimialakohtaiset selvitykset
- pakkokeinot
- yhteistyö muiden viranomaisten kanssa

Rautavaaran alueella ympäristölupavervollisia toimintoja valvoo Kuopion kaupungin alueelliset ympäristönsuojelupalvelut ja Pohjois-Savon ELY-keskus. Toiminnoilla, joissa lupaviranomainen on aluehallintovirasto, ensisijainen valvontavastuu on Pohjois-Savon ELY-keskuksella. Yleisen ilmoittelumenettelyn (YSL 115a §) mukaisia toimintoja ja ympäristönsuojelulain 116 §:n perusteella rekisteröityjä toimintoja valvoo Kuopion kaupungin alueelliset ympäristönsuojelupalvelut.

Valvonnalla varmistetaan siitä, että luvan myöntämisen edellytykset ovat olemassa ja että luvissa ja valtioneuvoston asetuksissa asetetut vaatimukset täyttyvät. Valvontaviranomaisen tehtävänä on reagoida laiminlyönteihin. Valvonnan tavoitteena on myös tiedottaa toiminnanharjoittajille tulossa olevista lainsäädännön muutoksista jo etukäteen, millä taataan toimintaedellytykset myös tulevaisuudessa.

Kunkin laitoksen tarkkailuohjelman mukaiset näytteenotot, analyysit ja mittaukset toiminnanharjoittaja tekee itse tai teettää ulkopuolisilla. Valvontaviranomainen valvoo, että toiminnanharjoittajan tekemä tarkkailu on riittävän laadukasta. Toiminnanharjoittajan tekemään tarkkailuun liittyy säännöllinen raportointi valvontaviranomaisille.

Jokaiselle ympäristölupavervolliselle, yleisen ilmoitusmenettelyn mukaiselle toiminnalle ja rekisteröidylle toiminnalle on nimetty valvoja. Vastuuvälvoja voi hyödyntää myös muiden alojen asiantuntijasta, joka ympäristöpalveluissa on käytettävissä. Hän myös päivittää toimintaa koskevat tiedot YLVA-tietojärjestelmään sekä huolehtii tarvittaessa tarkkailutulosten julkaisemisesta.

Valvonnassa ympäristönsuojelupalvelut seuraa muun muassa:

- laitoksen kuormitusta ja päästörajojen ylityksiä
- muutoksia toiminnan laadussa ja laajuudessa
- parhaan käyttökelpoisen tekniikan ja parhaan ympäristökäytännön toteutumista
- yrityksen ympäristöasiantuntemuksen riittävyttä suhteessa toiminnan ympäristöriskeihin
- luvassa toiminnalle asetettujen vakuuksien riittävyttä
- toiminnasta aiheutuneita ympäristövaikutuksia verrattuna ympäristöluvan perusteena olleeseen tilanteeseen.

Mikäli ympäristönsuojelu toteaa, ettei toiminta täytä luvassa tai valtioneuvoston asetuksessa asetettuja vaatimuksia, se edellyttää toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi tai harkitsee, onko luvan muuttaminen tarpeen.

Ympäristölupien valvonnan yhteydessä tehdään myös REACH-asetuksen mukaista kemikaalivalvontaa erityisesti kohteissa, joissa kemikaalien käyttö ja varastointi on merkittävää. Lisäksi tehdään fluorattuja kasvihuonekaasuja (F-kaasusetus) koskevaa valvontaa.

Taulukko 2.Ympäristöluvanvaraisten, yleisen ilmoitusmenettelyn mukaisten sekä rekisteröityjen toimintojen määrä Rautavaaran alueella.

Ympäristöluvanvaraiset, yleisen ilmoitusvelvollisuuden mukaiset sekä rekisteröidyt toiminnot 24.10.2022	Rautavaara
Energiantuotanto	1
Polttoainejakeluasema	1
Kivenlouhimot ja murskaus	7
Eläinsuojat	6
Ulkona sijaitseva ampumarata ja moottoriurheilurata	1

5.2 Ympäristönsuojelulain 118 §:n mukaiset ilmoitukset (ilmoitus häiritsevää melua ja tärinää aiheuttavasta toiminnasta)

Erityisen häiritsevää melua tai tärinää aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta tai tapahtumasta on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 118 §). Ilmoitukset koskevat pääasiassa tilapäistä murskausta, louhintaa, rakentamista tai erilaisia ulkoilmatapahtumia (ulkoilmakonsertit, moottoriurheilukilpailut jne.). Ilmoitusten käsittelyyn liitetään tarvittaessa tarkastus. Ilmoituksista tehdään päätös, ellei se ole ilmeisen tarpeeton. Jälkivalvontatarkastukset tehdään suurimpiin ulkoilmakonsertteihin sekä moottoriurheilukilpailuihin ja tilapäisiin murskaustöihin.

5.3 Ympäristönsuojelulain 119 §:n mukaiset ilmoitukset (ilmoitus koeluonteisesta toiminnasta)

Koeluonteisesta lyhytaikaisesta toiminnasta, jonka tarkoituksena on kokeilla uutta tekniikkaa, raaka- tai polttoainetta, valmistus- tai polttomenetelmää tai puhdistuslaitetta taikka käsitellä jätettä laitosta tai ammattimaisesti vaikutusten, käyttökelpoisuuden tai muun seikan selvittämiseksi, on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 119 §).

Ilmoitukset koeluonteisista toiminnoista voivat liittyä mm. jonkin polttoaineen tai puhdistustekniikan määräaikaiseen kokeiluun prosessissa tai esimerkiksi jonkin jätemateriaalin käyttöön. Ilmoituksista tehdään aina päätös. Päätökseen sisältyy usein raportointivelvoitteita toiminnan tuloksista.

Koeluonteisiin toimintoihin liittyviä tarkastuksia tehdään tarpeen mukaan.

5.4 Ympäristönsuojelulain 120 §:n mukaiset ilmoitukset (ilmoitus poikkeuksellisesta tilanteesta)

Onnettomuudesta, tuotantohäiriöstä tai rakennelman tai laitteen purkamisen poikkeuksellisesta tilanteesta, josta aiheutuu tai uhkaa aiheutua päästöjä tai syntyy jätettä siten, että siitä voi aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa tai aiheutuu erityisiä toimia jätehuollossa, on ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 120 §).

Ilmoitus poikkeuksellisesta tilanteesta voi liittyä mm. isoihin purkutöihin, joissa muodostuu paljon jätteitä, poikkeuksellisen haitallisia jätteitä tai joissa purkutyöstä voi aiheutua esimerkiksi merkittävää melu- tai pölyhaittaa. Ilmoituksista tehdään aina päätös. Kohde tarkastetaan aina

ilmoituspäätöksen valmistelun yhteydessä. Päätökseen sisältyy usein raportointivelvoitteita kuten jätekirjanpito.

5.5 Talousjätevesien käsittelyjärjestelmien valvonta

Ympäristönsuojelupalveluiden edustaja antaa pyydettyä lausuntoja pientalojen rakennuslupahakemusten käsittelyyn. Tässä yhteydessä varmistetaan, että kiinteistöjen jätevesijärjestelmät täyttävät ympäristönsuojelulain, talousjätevesiasetuksen ja kunnan ympäristönsuojelumääräysten vaatimukset sekä uusissa kohteissa että korjausrakentamishankkeissa.

Ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten mukaan pohjavesialueilla ja alle 100 metrin etäisyydellä vesistöistä sijaitsevien kiinteistöjen jätevesien käsittelyjärjestelmä on pitänyt kunnostaa 31.10.2019 mennessä. Rautavaaralla pohjavesialueilla ja ranta-alueilla sijaitsevien kiinteistöjen jätevesijärjestelmien valvontaa on jo tehty. Työtä jatketaan tarvittaessa otannalla.

Muilla alueilla vanhoja kiinteistöjen jätevesijärjestelmiä ja niiden toimivuutta ei nykyisin valvota aktiivisesti. Ongelmiin ja mahdollisiin asetuksen vastaisuuksiin puututaan valitusten yhteydessä.

5.6 Otonikerrosta heikentävien aineiden käytön valvonta

EY:n asetus otsonikerrosta heikentävistä aineista (1005/2009) edellyttää, että kylmälaitteissa käytetään vaarattomia ja luonnonmukaisia kylmäaineita. Valtioneuvoston asetus fluorattuja kasvihuonekaasuja tai otsonikerrosta heikentäviä aineita sisältävien laitteiden käsittelijän pätevyysvaatimuksista (766/2016) koskee kyseisiä aineita sisältäviä laitteita asentavia, huoltavia ja kunnossapitäviä henkilöitä ja toiminnanharjoittajia. Suomen ympäristökeskus on laatinut valvontaohjeen otsonikerrosta heikentäviä aineita ja eräitä fluorattuja kasvihuonekaasuja sisältävien laitteiden huollosta valvoville viranomaisille. Yleisvalvonta kuuluu ELY-keskuksille ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisille ja sitä tehdään pääsääntöisesti muun valvonnan yhteydessä.

5.7 Kunnan ympäristönsuojelumääräykset

Rautavaaralla on ympäristönsuojelumääräykset. Paikalliset olosuhteet huomioon ottavilla määräyksillä ehkäistään ympäristön pilaantumista sekä vähennetään pilaantumisesta aiheutuvia haittoja. Ympäristönsuojelumääräyksistä voidaan poiketa tietyin edellytyksin. Poikkeamispäätös käsitellään elinvoimalautakunnassa. Ympäristönsuojelumääräysten mukaiset valvontatehtävät tulevat poikkeamispäätösten lisäksi vireille lähinnä yleisöilmoitusten ja valitusten kautta.

5.8 Asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (1250/2014)

Eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamista koskevan asetuksen (1250/2014) ja ympäristönsuojelulain 172 §:n mukaiset valvontailmoitukset käsitellään pääasiallisesti toimistotyönä kirjallisen aineiston ja asiakkaan kanssa tehdyn neuvottelun perusteella. Tarkastus tehdään harkinnan mukaisesti tarvittaessa.

5.9 Muu maatalouden valvonta

Maatalouden toiminnanharjoittajiin, jotka eivät ole lupa-, ilmoitus- ja rekisteröintimenettelyjen piirissä, valvontaa kohdistetaan siten, että voidaan arvioida toimiala- ja myös kohdekohtaisesti ympäristönsuojelun ja jätehuollon tilaa ja tasoa. Osa valvonnasta toteutuu tarkastuksina ja

neuvotteluina asiakkailta tulleiden valitusten perusteella, osa muilta viranomaistahoilta tulleiden ilmoitusten johdosta. Esimerkiksi Pohjois-Savon ELY-keskuksen maatalouselinkeinojen vastuualueen tukivalvonnassa tiedoksi tulleista rikkomusepäilyistä annetaan lausunto. Maatalouden ympäristönsuojelua koskevia lausuntoja annetaan myös esimerkiksi rakennusvalvontapalveluille rakennuslupien ja -ilmoitusten sekä toimenpidelupien yhteydessä.

5.10 Ympäristön tilan seuranta

Useat ympäristölupavelvolliset, ilmoitusvelvolliset ja rekisteröidyt toiminnat ovat velvollisia osallistumaan ympäristön tilan seurantaa koskeviin yhteistarkkailuihin.

Tarkkailutulokset käydään läpi vähintään vuosittain osana niihin osallistuvien toimintojen valvontaa. Tarvittaessa tulosten pohjalta ryhdytään valvontatoimenpiteisiin. Esim. turvetuotantoalueet kuuluvat yhteistarkkailuohjelmaan.

6. Jätelain valvonta

6.1 Asukasjätehuollon ja kunnan hallinto- ja palvelutoiminnan jätehuollon valvonta

Jätelain 5. luvun mukaan kunnan on järjestettävä asumisessa syntyneen jätteen sekä, kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa syntyneen jätteen kuljetus, hyödyntäminen ja käsittely. Lisäksi kunnan on järjestettävä asumisessa syntyvän vaarallisen jätteen vastaanotto ja käsittely sekä maa- ja metsätaloudessa syntyvän vaarallisen jätteen vastaanotto ja käsittely, jollei kyse ole kohtuuttomasta määrästä jätettä.

Asuinkiinteistöjen jätehuollon säädöstenmukaisuutta seurataan lähinnä kirjallisesti palveluntuottajien raporttien, kirjallisten yhteenvetojen sekä etenkin jätehuollon asiakasrekisterin perusteella. Ympäristönsuojeluviranomaisen on kehoituksin ja pakkokeinoin oikeus ja velvollisuus saada kiinteistöt toteuttamaan jätelain ja jätehuoltomääräysten veloitteita. Valvonnan piiriin kuuluu myös saostus- ja umpikaivolietteiden jätehuolto. (Savo-Pielisen jätelautakunta valvoo omalta osaltaan muun muassa jätehuoltoon liittymistä).

Tarkastuksia asuinkiinteistöille tehdään harkinnan perusteella tarvittaessa. Vuosittain esimerkiksi tehdään yhteistyössä kuntien jäteyhtiön edustajan kanssa kompostointitarkastuksia asuinkiinteistöille, jotka ovat tehneet ilmoituksen elintarvikejätteen omatoimisesta kompostoinnista.

6.2 Yritysten ja valtion, seurakunnan, julkisoikeudellisen yhteisön, yhdistyksen jätehuollon valvonta

Yritysten jätehuollon järjestämisestä säätelee jätelain 4. luku. Yritysten jätehuoltoa pyritään valvomaan kyselyillä ja selvityksillä sekä pyytämällä tarvittaessa jätteiden vastaanottajien ja käsittelijöiden vastaanottoraportteja. Valvontakohteisiin tehdään tarkastuksia muun muassa vuosittain laadittavan tarkastusohjelman mukaisesti.

Valvontaviranomaisen on määräjain asianmukaisesti tarkastettava laitokset ja toiminnat, joissa syntyy vaarallista jätettä (JäteL 124 §). Valvonnan pääpaino on ollut tähän asti vaarallisissa jätteissä, mutta samalla tarkastetaan myös muu jätehuolto ja selvitetään toiminnan muita päästöjä ja ympäristövaikutuksia.

Jätelain uudistuksessa vuonna 2021 tuli valvontavelvoite myös yritysten hyötyjätteiden lajittelusta ja erikseen keräyksen järjestämisestä. Valvottavien yritysten tarkasta lukumäärästä ei ole toistaiseksi tarkkaa tietoa. Jätelain velvoitteiden toteutumista valvotaan myös julkisen toiminnan kiinteistöillä tarkastuksilla kyselyillä ja selvityksillä.

Jätehuollon valvontakohteiden valvontaluokka määräytyy pitkälti toimialan tai toiminnanharjoittajan ympäristöriskialttiuden sekä toiminnan laajuuden perusteella. Jätehuollon tarkastuskohteiden valinnassa käytetään tarvittaessa otantaa.

Jätelain nojalla valvottavien toimintojen mukaisessa valvonnassa noudatetaan soveltuvin osin ympäristölupavelvoitusten ja rekisteröityjen toimintojen valvontakeinoja ja -menettelyjä.

Painopistealueina jätehuollon valvontasuunnitelmassa ovat vuosille 2023 - 2025 samat kuin Kuopiossa ja Suomenjoella (valvonta selvityksin, kyselyin ja käynnein, otoksina):

2023 ajoneuvojen huolto- ja korjaustoiminta

2024 terveydenhoitoalan toimipisteet

2025 yritysten hyötyjätteiden kierrätys tai muu ajankohtainen teema

Valvontaa tehdään kyselyjen ja asiakaskäyntien avulla. Lisäksi valvotaan myös muita esille tulevia ajankohtaisia kohteita.

6.3 Jätteiden kansainvälisten siirtojen valvonta

Ympäristönsuojeluviranomaisen on JL 124 §:n nojalla suunnitellusti tarkastettava ja valvottava niitä valvontavastuuseensa kuuluvia toimintoja, joihin liittyy tai voidaan perustellusti olettaa liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja.

Rautavaaralla ei ole elinvoimalautakunnan antaman ympäristöluvan nojalla toimivia laitoksia, joihin liittyy jätteen kansainvälisiä siirtoja. Rautavaaralla ei ole tiedossa muitakaan toimintoja, joista perustellusti voidaan epäillä tehtävän jätteen kansainvälisiä siirtoja. Satunnaisesti on mahdollista esiintyä sellaisia jätelain 100 § mukaan rekisteröitävien keräyspaikkojen rekisteröintejä, joihin liittyy em. jätteiden siirtoja. Suomen ympäristökeskus ohjeistaa tarvittaessa tarkastusten tekoon. Vuosiyhteenvetotiedot ja tarvittaessa tarkastuspöytäkirjat toimitetaan rikkomuksia epäillessä Suomen ympäristökeskukseen.

Muissa valvontasuunnitelman mukaisissa tarkastuksissa kuitenkin kiinnitetään huomiota toimintaan esimerkiksi käytöstä poistettujen lyijyakkujen, sähkö- ja elektroniikkalaiteromun, romuajoneuvojen ja niiden osien, sekä ns. vaarattomien vihreiden jätteiden (esimerkiksi metalliromu, jätepaperi, käsittelemätön puu) osalta. Havaitut keräyspaikat, joista jätettä viedään ulkomaille, tarkastetaan ja ilmoitetaan Suomen ympäristökeskukselle.

6.4 Jätelain 100 §:n mukaiset rekisteröidyt kohteet

Kunnan velvollisuuksiin kuuluu myös jätelain 100 §:n mukainen jätteiden ammattimaisen keräyspaikkojen rekisteröinti jätehuoltorekisteriin. Kohteita valvotaan valvontaohjelman mukaisesti.

Taulukko 3. Jätelain 100§:n mukaiset rekisteröinnit Rautavaara.

Jätelain 100§:n nojalla rekisteröidyt	Rautavaara
Rekisterimerkinnän tehneitä yrityksiä/yhteisöjä	1
Jätteiden keräyspaikkoja sisältyy rekisteröinteihin	1

6.5 Tuottajavastuisen jätehuollon valvonta

Pirkanmaan ELY-keskus ohjaa ja edistää valtakunnallisena viranomaisena tuottajavastuuta*) koskevien tehtävien hoitamista. Pohjois-Savon ELY-keskus sekä Rautavaaran elinvoimalautakunta valvovat alueellaan omalta osaltaan tuottajavastuisen jätehuollon toteutumista, mm. keräyspaikkoja.

*) Jätelain luvun 6. tarkoittamien ns. tuottajavastuisten jätteiden jätehuollon järjestäminen kuuluu jätelain 46 §:n mukaan tuottajalle, jolla tarkoitetaan sellaista tahoa, joka valmistaa tai maahantuo eli ammattimaisesti saattaa markkinoille tuotteita. Esimerkkeinä näistä jätteistä ovat esimerkiksi pakkaukset, paperi, sähkö- ja elektroniikkaromu, autot, renkaat, akut, paristot. Näiden valmistajat tai maahantuojat ovat järjestäytyneet ns. tuottajayhteisöiksi, esimerkiksi RINKI (kuluttajapakkauksille) tai Rengaskierrätys Oy.

6.6 Roskaantumisen valvonta

Ympäristön roskaantuminen voi tulla ilmi kuntalaisilta tulevana valituksina ja yhteydenottoina tai valvontaviranomaisten omasta aloitteesta. Roskaantumistapaukset tarkastetaan aina ennen ja jälkeen puhdistuskehotuksen antamista.

Osa roskaantumisen valvonta-asioista kestää vuosia ja pahimmillaan ne johtavat pakkokeinojen käyttöön, hallinto-oikeuskäsittelyihin sekä tutkintapyyntöihin myös poliisille ja oikeusprosesseihin.

7. Vesilain valvonta

Vesilailla säädellään erilaisia vesitaloushankkeita, kuten vesien käyttöä, vesistö rakentamista, uittoa, ojitusta, vesistöjärjestelyjä ja veden ottamista. Vesilain mukainen lupaviranomainen on Itä-Suomen aluehallintovirasto. Rautavaaran elinvoimalautakunta ratkaisee lähinnä ojitusasioihin liittyviä erimielisyyksiä.

Valvontaviranomaisia ovat Pohjois-Savon ELY-keskus ja Rautavaaran elinvoimalautakunta. Vesilain mukainen viranomaisten toimivalta on pääosin jakamatonta, ja menettelyistä sovitaan yleensä tapauskohtaisesti. Ruoppauksista ja suuremmista ojituksista on kuitenkin ilmoitettava ELY-keskukselle. Vesilain mukaiset lupa- ja valvonta-asiat voivat tulla vireille asianosaisten yhteydenottoina tai viranomaisten omasta aloitteesta.

8. Maa-aineslain valvonta

Maa-aineslain 4 §:n mukainen maa-aineslupa on yksi maiseman- sekä pohjaveden- ja luonnonsuojelun ohjauskeino. Rautavaaralla maa-aineslupia valvoo Kuopion kaupungin alueelliset ympäristönsuojelupalvelut. Valvonnalla varmistutaan siitä, että luvassa toiminnalle asetetut vaatimukset täyttyvät. Valvontaviranomaisen tehtävänä on reagoida laiminlyönteihin. Valvonnan tavoitteena on myös tiedottaa toiminnanharjoittajille tulossa olevista lainsäädännön muutoksista jo etukäteen, millä taataan toimintaedellytykset myös tulevaisuudessa.

Jokaiselle maa-aineslupakohteelle on nimetty valvoja. Vastuuvälvoja voi hyödyntää myös muiden alojen asiantuntemusta, jota ympäristönsuojelupalveluissa on käytettävissä. Hän myös päivittää toimintaa koskevat tiedot NOTTO-järjestelmään.

Maa-aineslupien valvontatiheys perustuu seuraaviin näkökohtiin:

- toiminnan laajuus
- toiminnan sijainti mm. suhteessa asutukseen, loma-asutukseen, pohjavesialueisiin, luontokohteisiin, virkistysalueisiin
- kokemukset siitä, kuinka toiminta noudattaa maa-aineslupaa
- pohjavesitarkkailu

Maa-aineslupien valvonnalle on oma valvontaohjelma, jossa on 3 valvontaluokkaa.

Valvontaluokat

I

Kerran vuodessa (pohjavesialueella tai pohjavesialueen ulkopuolella sijaitsevat ottomäärältään yli 200 000 m³ olevat kohteet).

II

Joka toinen vuosi (pohjavesialueen ulkopuolella sijaitsevat ottomäärältään 100 000–200 000 m³ olevat kohteet tai tätä pienemmät häiriintyvän kohteen läheisyydessä sijaitsevat).

III

Joka kolmas vuosi (pohjavesialueen ulkopuolella sijaitsevat ottomäärältään alle 100 000 m³).

Maa-aineslain mukaan valvottavia kohteita on Rautavaaralla yhteensä 15 kpl.

Kunkin toiminnan tarkkailuohjelman mukaiset pohjavesinäytteet, analyysit ja mittaukset toiminnanharjoittaja tekee itse tai teettää ulkopuolisilla. Valvontaviranomainen valvoo, että toiminnanharjoittajan tekemä tarkkailu on riittävän laadukasta. Toiminnanharjoittajan tekemään tarkkailuun liittyy säännöllinen raportointi valvontaviranomaisille.

Alueelliset ympäristönsuojelupalvelut arvioi toiminnasta kerättävän valvonta-aineiston perusteella, vastaako toiminta lupapäätöksessä sille asetettuja vaatimuksia. Ympäristönsuojelu seuraa muun muassa pohjaveden tarkkailutuloksia, otetun maa-aineksen määrää, ottamistasoa sekä muutoksia toiminnan laadussa ja laajuudessa. Jos valvonnassa todetaan, että toiminta ei täytä luvassa asetettuja vaatimuksia, valvoja edellyttää toimenpiteitä tilanteen korjaamiseksi tai harkitsee, onko luvan muuttaminen tarpeen.

Kotitarveottoa valvotaan myös. Kotitarveoton valvonnalla varmistutaan siitä, että kotitarveotto täyttää maa-aineslain ottotoiminnalle asettamat vaatimukset, eikä ottotoiminta vaaranna maisemakuvaa tai luonnonolosuhteita.

9. Vesihuoltolain valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii vesihuoltolain (119/2001) mukaisena valvontaviranomaisena. Tehtävänä on valvoa vesihuoltolaitosten toiminta-alueella sijaitsevien kiinteistöjen liittymistä vesihuoltolaitosten viemäriin ja vesijohtoon. Liittämisen valvontaa tehdään selvityspyynnöin, kehotuksin ja viimekädessä pakkokeinoja käyttäen. Lisäksi käsitellä vesihuoltolain 11 §:n mukaisia vapautushakemuksia.

10. Maastoliikennelain valvonta

Maastoliikennelain toimeenpano ja lain noudattamisen ylin valvonta kuuluvat ympäristöministeriölle. Lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten yleinen valvonta kuuluu ELY-keskuksille ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Kunnan tehtäviin kuuluvat muun muassa moottorikelkkareittisuunnitelmien hyväksyminen ja niiden valvonta sekä lupien myöntäminen moottoriajoneuvokilpailuihin ja -harjoituksiin sekä niiden valvonta.

11. Kemikaalilain mukainen valvonta

Kemikaalilain (599/2013) 11 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi REACH-asetuksen aineen käytön olosuhteita ja turvallisuustoimenpiteitä ja luvanvaraisten aineiden käyttöä sekä aineiden käytön rajoituksia koskevien säännösten noudattamista ympäristönsuojelulain mukaisessa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavien toimintojen valvonnassa siltä osin, kun valvonta koskee toiminnanharjoittajan velvoitetta huolehtia ympäristöhaittojen ehkäisemisestä ja torjumisesta kemikaalin käytössä ja varastoinnissa. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on laatinut REACH-asetusta koskevan valvontaoppaan ympäristönsuojeluviranomaiselle (Ympäristöhallinnon ohjeita 7/2014), jota hyödynnetään valvonnassa. Lisäksi kemikaalivalvontaan kuuluu biosidi-asetuksen ja POP-asetuksen sekä elohopea-asetuksen valvontaa.

Valvontaa tehdään osana ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupavelvollisten, ilmoitusvelvollisten ja rekisteröityjen toimintojen valvontaa.

12. Maaperän kunnostustöiden ja maaperätutkimusten valvonta sekä eräiden jätteiden hyödyntäminen maanrakentamisessa

Maaperän kunnostustöihin liittyvät ympäristöluvat myöntää Itä-Suomen aluehallintovirasto. Kunnostustöihin liittyvät ilmoituspäätökset puolestaan antaa Pohjois-Savon ELY-keskus. Kunnostustarpeen arvioinnissa otetaan huomioon kohteen käyttötarkoitus. Pohjois- Savon ELY-

keskus ei käsittele ilmoitusta kohteista, joissa kunnostusmassamäärä on pienehkö tai maaperää ei katsota pilaantuneeksi. Tällöin kunnostus suoritetaan jätelain nojalla.

Maaperän kunnostustöitä valvovat sekä Pohjois-Savon ELY-keskus että Kuopion kaupungin alueelliset ympäristönsuojelupalvelut. Ulkopuolinen laadunvalvoja ohjaa työmaalla kunnostustyön tekemistä ja raportoi kunnostustyöt valvontaviranomaisille. Valvontakäyntejä kunnostustyömaille tehdään tarpeen mukaan (vähintään alku- ja loppukatselmus). Päivityksen MATTI-tietokantaan tekee Pohjois-Savon ELY-keskus.

Eräiden jätteiden käyttöön maarakentamisessa ei tarvita ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaista ympäristölupaa tilanteissa, joissa Valtioneuvoston asetus eräiden jätteiden hyödyntämisestä maarakentamisessa (843/2017) eli ns. MARA-asetus vaatimukset täyttyvät. Eräiden jätteiden (asetuksen liite 1) laitos- tai ammattimainen hyödyntäminen on mahdollista maarakentamiskohteissa, joilla tarkoitetaan väyliä, kenttiä, valleja ja näiden rakennekerroksia teollisuus- ja varastorakennusten pohjarakenteita. Väyliin luetaan myös metsäautotiet. Hyötykäytön liittyvän ilmoituspäätöksen antaa Pohjois-Savon ELY-keskus. Pienimuotoista, ei ammattimaista hyödynnystä voi suorittaa Kuopion kaupungin alueellisten ympäristönsuojelupalveluiden hyväksynnällä. Hyödynnyskohteet ovat olleet pääasiassa purkubetonin käyttökohteita.

13. Purkutarkastukset

Rakennusten purkamista ohjeistetaan ympäristönsuojelulain ja jätelain nojalla laaditun ympäristöohjeet koskien rakennusten purkutöitä ohjeella. Rakennuksen purkamiseen täytyy olla maankäyttö- ja rakennuslain mukainen lupa rakennusvalvonnasta. Purkutöissä tulee lisäksi noudattaa muita mm. työsuojelua koskevia säädöksiä. Suurimmissa purkukohteissa suoritetaan tarkastus, jossa käydään läpi purkutyön ympäristönsuojelua koskevat toimenpiteet sekä muodostuvat jätteet. Purkutyössä muodostuneista jätteistä on pidettävä kirjaa ja kirjanpito on tarvittaessa esitettävä Kuopion kaupungin alueellisille ympäristönsuojelupalveluille työn päätyttyä.

14. Viranomaisten välinen yhteistyö

Ympäristönsuojelulain mukaisia yleisiä valvontaviranomaisia ovat ELY-keskus ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Pohjois-Savon ELY-keskus on valtion yleinen valvontaviranomainen Rautavaaran alueella. Valtion ympäristölupaviranomaisena toimii Itä-Suomen aluehallintovirasto. Yhteistyö ELY-keskuksen kanssa koostuu lausunnoista, tarkastuksista ja muusta valvontayhteistyöstä. Lisäksi järjestetään neuvottelu- ja koulutustilaisuuksia. Yhteisessä käytössä on myös valtionhallinnon YLVA-tietojärjestelmä, johon on kirjattu myös kuntien valvontakohteet. Maatalousasioissa yhteistyötä tehdään myös ELY-keskuksen E-vastuualueen kanssa. Melujen osalta yhteistyötä tehdään myös ELY-keskuksen L-vastuualueen kanssa.

Ympäristönsuojelupalvelut tekee yhteistyötä Siilinjärven ympäristöterveysvalvonnan sekä Rautavaaran rakennusvalvonnan kanssa mm. ympäristölupien valmistelussa, erilaisten lausuntojen antamisessa, ympäristön tilan yleisessä valvonnassa ja jätelain valvonnassa.

Jätehuollon valvonnassa asukkaiden ja julkisten kunnallisten kohteiden osalta tehdään tiivistä yhteistyötä Savo-Pielisen jätelautakunnan kanssa.

Ympäristövahingon sattuessa yhteistyötä tehdään pelastuslaitoksen, ELY-keskuksen ja poliisin kanssa. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi öljy- ja kemikaalivahingot tai liikenneonnettomuudet.

Valvontayhteistyötä Tukesin ja pelastuslaitoksen kanssa tehdään kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin valvonnassa sekä muussa kemikaalivalvonnassa.

Alueelliset ympäristönsuojelupalvelut antaa tietoja ja asiantuntija-apua myös muille viranomaisille.

15. Tarkastus onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa

Valvontaviranomaisen on ryhdyttävä välittömiin valvontatoimiin onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa. Tällöin viranhaltija voi antaa kiireellisiä määräyksiä tai keskeyttää toiminta välittömästi. Välittömät valvontakeinot ovat aina luonteeltaan väliaikaisia, ja ne on vietävä viranomaisen käsiteltäväksi viivytyksettä.

Havaittuaan lainvastaisen tilanteen valvontaviranomaisella on lakisääteinen velvollisuus tutkintapyyntöön tekemiseen esitutkintaviranomaiselle. Ilmoitus saadaan kuitenkin jättää tekemättä, jos teko on olosuhteet huomioon ottaen vähäinen eikä yleinen etu vaadi syytteen nostamista.

Jos onnettomuuden, haitasta tehdyn ilmoituksen, luvan noudattamatta jättämisen tai muun seikan vuoksi on aiheutta olettaa, että toiminnasta aiheutuu terveyshaittaa tai merkittävää muuta ympäristönsuojelulain 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa, valvontaviranomaisen on tarkastettava toiminta tai selvitettävä asia muulla asianmukaisella tavalla (YSL 169 §). Jos samanaikaisesti on vireillä toimintaa koskeva lupa-asia, on tarkastus tai selvitys tehtävä mahdollisuuksien mukaan ennen lupa-asian ratkaisemista.

Ilmoitusta koskeva toiminta käydään tarkastamassa ja arvioidaan toiminnasta aiheutuva haitta ja tarvittavat toimenpiteet. Tarvittaessa voidaan tehdä yhteistarkastus jonkun muun viranomaisen kanssa, jos ilmoitus koskee sellaista asiaa, jossa toimivalta on rinnakkaista tai päällekkäistä tai tarvitaan toisen viranomaisen asiantuntemusta. Tällaisia tarkastuksia voi olla esim. terveyshaittaa koskevilla asioissa.

16. Valvontaohjelma

Valvontaohjelma muodostuu laitoslueettelosta, joka sisältää laitospohjaisen, riskinarviointiin perustuvan suunnitelman kalenterivuoden aikana tehtävistä tarkastuksista ja mahdollisista muista suunnitelmallisista valvontatoimenpiteistä. Valvontaohjelma tehdään vuosittain ja se pidetään jatkuvasti ajan tasalla mm. päivittämällä uudet ja poistuvat toiminnot. Ohjelman mukainen valvonta on maksullista.

Valvontaohjelman vuosittaisia tarkastuksia määriteltäessä pyritään toimialakohtaisesti priorisoimaan laitokset, joiden viimeisimmästä tarkastuksesta on pisin aika, tai joiden riskiluokitus sitä edellyttää. Ohjelman laatimisessa otetaan huomioon myös valvontatoimenpiteiden riittävän tasainen jakautuminen eri vuosille, jotta valvontaresurssit riittävät suunnitellun valvonnan toteuttamiseen.

Alueelliset ympäristönsuojelupalvelut valmistelee vuosittain seuraavan kalenterivuoden valvontaohjelman. Rautavaaran elinvoimalautakunta hyväksyy valvontaohjelman ja seuraa sen toteuttamista. Valvontaohjelman yhteenveto viedään Rautavaaran elinvoimalautakunnalle tiedoksi. Yksityiskohtaisen toimenpide- ja kohdeluettelon julkistaminen saattaa heikentää valvonnan tavoitteiden toteutumista, joten valvontaohjelmaa voidaan pitää ei-julkisena asiakirjana.

17. Suunnitelmallisten tarkastusten maksullisuus

Valvontaohjelmaan perustuvista luvanvaraisen, yleisen ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvan toiminnan ja rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkastuksista ja muusta ohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta peritään maksu. Maksu peritään myös tarkastuksista, jotka ovat tarpeen ympäristönsuojelulain 175 tai 176 §:ssä tarkoitetun kiellon tai määräyksen noudattamisen valvomiseksi taikka 181 §:ssä tarkoitetun toiminnan keskeyttämisen valvomiseksi. Mikroyrityksiltä perittävissä maksuissa otetaan huomioon toiminnan laajuus ja luonne. Samoin menetellään, jos toiminnanharjoittajana on sellainen luonnollinen henkilö, joka ei harjoita taloudellista toimintaa. Maksut määräytyvät ympäristönsuojeluviranomaisen taksan mukaisesti.

Maa-aineslain valvonnasta perittävät maksut perustuvat otettavaan maa-ainesten määrään. Maksun suuruus määräytyy maa-aineslupia koskevan taksan mukaisesti. Maksuissa otetaan huomioon myös ympäristöluvan ja maa-ainesluvan yhteiskäsittely.

18. Tietojärjestelmät

Ympäristönsuojelun lupa- ja valvontatyössä käytetään Rautavaaran kunnan asianhallinta- ja arkistointijärjestelmää. Käytössä on valtionhallinnon YLVA- järjestelmä ja maa-ainesten osalta NOTTO- tietokanta.

19. Valvonnan resurssit

Kuopion kaupungin ympäristönsuojelupalvelut valvoo ympäristölupavelvollisten, ilmoitusvelvollisten, rekisteröitäviä laitoksia ja toimintoja. Tarkempi valvottavien kohteiden jakauma on esitetty valvontaohjelmassa. Myös muiden kohteiden valvontaa tehdään, esimerkiksi jätehuollossa valvotaan kohteita, jotka eivät kuulu lupa-, ilmoitus- tai rekisteröintivelvollisuuden piiriin. Kaikilla tarkastajilla on myös muita ympäristönsuojeluun liittyviä tehtäviä. Resurssien käyttöön voivat vaikuttaa esimerkiksi yhteydenottojen myötä tulleet selvittelytehtävät, jotka voivat joskus johtaa myös poliisitutkintaan. Tarkempi valvottavien kohteiden jakauma on esitetty valvontaohjelmassa.

Yhteydenottojen aiheuttaman työmäärän vuosittainen vaihtelu on vaikeasti ennustettava, joten resurssien kohdistaminen ei ole täysin ennakoitavissa. Suunnitelmallisten tarkastusten ulkopuoliset valitukset ja valvontatyöt ovat lisääntyneet.

Lupa- ja ilmoitusvelvolliset päätökset päätyvät aiempaa useammin vuosia kestäviin ja työläisiin valitusprosesseihin. Muutoinkin mm. kuntalaisten tekemät valitukset ovat aiemmasta lisääntyneet ja kehityssuunta näyttää koko maassa jatkuvan.

Lainsäädäntömuutokset ovat lisänneet suoraan kuntien tehtäviä sekä siirtäneet valtiolta kuntiin valvottavia kohteita.

Henkilöstöllä on mahdollisuus osallistua tehtävien edellyttämään koulutukseen. Tiimi-työskentelyn avulla jaetaan osaamista ja työn kuormittavuutta valvontahenkilöstön kesken.

20. Seuranta

Valvontasuunnitelman ja -ohjelman toteutumista seurataan säännöllisesti. Tavoitteiden toteutumisesta raportoidaan kerran vuodessa elinvoimalautakunnalle. Valvontasuunnitelma tarkastetaan kolmen vuoden välein ja valvontaohjelma vuosittain. Lautakunnalle esitetään valvonnan toteutuminen vuosittain alkuvuodesta.